

Gjelder fra 01.08.2007

Gjelder til 31.07.2009

Utgått

Formål

Formålet med felles programfag i reindrift er å legge grunnlag for å bevare og utvikle en økologisk, økonomisk og kulturell bærekraftig samisk reindrift og reindrift i tamreinlag. Faget skal sikre rekruttering av fagarbeidere som kan stå for drift og forvaltning av egne rein alene og i et arbeidsfelleskap og økologisk forvaltning av reinbeiteområder. Faget skal også legge grunnlag for nytenkning og utvikling i reindriften for å møte de utfordringer som den lokale, regionale, nasjonale og internasjonale utviklingen fører med seg.

Opplæring i felles programfag skal bidra en helhetlig forståelse av reindriften og ivareta og utvikle kunnskaper om reindrift innenfor rammen av forskningsbasert og tradisjonell reindriftssamisk kunnskap. Programfagene skal også legge grunnlag for verdiskapning i reindriften, annet arbeid i tilknytning til reindrift, forvaltning av fornybare ressurser i reindriftsområder og for videre studier.

Opplæringen skal bidra til kompetanse for yrkesutøvelse i reindrift. Videre skal det gi grunnlag for å kunne delta i overveielser som gjelder behandling av enkelt dyr, samarbeidsrelasjoner og drift av reinflokk, forhold i reinens omgivelser og bruk av ulike hjelpemidler og anlegg i reindriften.

Opplæring i felles programfag skal vektlegge at reindriften favner over et vidt spekter av arbeidsoppgaver og utfordringer gjennom året. Opplæringen skal ha en praktisk tilnærming og legge til rette for at kvinner og menn kan delta i ulike arbeidsprosesser og sammenhenger. Samisk fagterminologi gjør samisk språk til et viktig hjelpemiddel for å beskrive og forstå samisk reindrift i et nåtidig og historisk perspektiv. Det må tas hensyn til at reindrift fungerer som arena for ulike aktiviteter og tradisjonell læring for personer med ulik alder og posisjon i reindriften.

Opplæringen må gi rom for å utvikle interesse og innsikt i spesielle retninger, men også skape forståelse for at samarbeid og organisering er viktig i næringen. Opplæringen må legge til rette for at elever får innsikt i reindrift i ulike deler av Sápmi og internasjonalt. Samarbeid med næringslivet og næringens organisasjoner er en viktig forutsetning for at elevene skal kunne nå de kompetansemål som læreplanen og kompetanseplattformen for reindrift beskriver.

Struktur

Felles programfag er strukturert i 3 programfag. Programfagene utfyller hverandre og må ses i sammenheng.

Årstrinn	Felles programfag		
Vg2	Reindriftsbasert produksjon	Reinen og dens naturmiljø	Økonomi og ressursforvaltning

Beskrivelse av programfagene

Felles programfag reindriftsbasert produksjon er en videreføring av felles programfag *naturbasert produksjon* i Vg1 naturbruk.

Programfaget omfatter tradisjonelle og nyere former for produksjon i reindrift i samiske områder, tamreinlag og internasjonalt. Faget tar opp sentrale oppgaver, organisering, bruk av hjelpemidler og anlegg i reindrift gjennom året. Faget behandler samspillet mellom rein, beite og menneske, sikkerhet knyttet til ulike oppgaver i reindrift og human behandling av rein i samsvar med tradisjoner og aktuelle lover og regler. Faget behandler også tradisjonelle sosiale institusjoner, rettsoppfatninger og sedvanerrettslige forhold i reindriften.

Programfaget behandler reinens fysiologi, anatomi og atferd, reinens beiteplanter og andre forhold som påvirker tilgang til beiter, reinens bevegelse i terrenget og reinens kondisjon og helsemessige tilstand. Faget omfatter også andre dyr og vekster som utgjør reindriften naturgrunnlag eller som virker inn på reindriften.

Programfaget omfatter planmessig utnyttelse av rein, beiter og andre ressurser i reindriften og består av innhenting og bearbeiding av data og arbeid med kalkyler og planer for investeringer, organisering og verdiskapning i reindrift og reindriftsrelatert virksomhet. Videre inngår offentlig administrasjon og forvaltning av rein, reinbeite og andre ressurser i reindriften områder, herunder også i vernede områder. Nasjonale lover og regler og internasjonale konvensjoner som har relevans for reindrift og urbefolkninger behandles også.

Timetall

Timetall er oppgitt i 60-minutters enheter.

Vg2

Reindriftsbasert produksjon 197 timer

Reinen og dens naturmiljø 140 timer

Økonomi og ressursforvaltning 140 timer

Grunnleggende ferdigheter

Grunnleggende ferdigheter er integrert i kompetansemålene der de bidrar til utvikling av og er en del av fagkompetansen. Det forutsettes bruk av samisk fagterminologi der dette er naturlig. I reindrift forstås grunnleggende ferdigheter slik:

Å kunne uttrykke seg muntlig i reindrift innebærer å kommunisere i reindriften for å sikre reinens velferd og for å oppnå effektive prosesser. En må kunne forklare partnere og andre medarbeidere hva en gjør, hvorfor, og å kunne drøfte ulike situasjoner og beslutninger i den daglige driften. I denne sammenhengen er det viktig å kunne bruke samisk fagterminologi. Prosesser og produkter skal også kunne beskrives og forklares for kunder, myndigheter og andre.

Å kunne uttrykke seg skriftlig i reindrift innebærer å kunne produsere rapporter og dokumentasjon i henhold til krav som gjelder for næringa, i tillegg til presentasjon av prosesser og bruk. Å kunne uttrykke seg skriftlig omfatter også å kunne delta i digital kommunikasjon og informasjonsutveksling.

Å kunne lese i reindrift innebærer å anvende bruksanvisninger, produktbeskrivelser og forstå utvalgt fagstoff. Videre innebærer det å kunne orientere seg i aktuelle lover og regelverk, og delta i debatt om næring og næringsinteresser i ulike medier og fora.

Å kunne regne i reindrift innebærer å bruke tall og beregninger for å gjennomføre og dokumentere drift og

produksjon. Regneferdigheter innebærer også å foreta registrering og måling av fysiske og kjemiske parametere. Å kunne utarbeide og forstå tabeller, diagram, statistikk for reindriften er sentralt for å kunne

tolke resultat og variasjon fra år til år, innad i områder og mellom områder.

Å kunne bruke digitale verktøy i reindrifra innebærer intern kommunikasjon, informasjonsinnhenting og – utveksling. Videre innebærer det formidling, presentasjon, kalkulasjon og tilrettelegging for regnskapsføring. Å kunne bruke digitale kart og benytte digitale instrumenter hører naturlig inn under dette.

Kompetansemål

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- beskrive ulike former for tradisjonelle reindrift i Sápmi og internasjonalt
- beskrive ulike utviklingstrekk og bakgrunn for endringer i reindrifbasert produksjon
- gjøre rede for ulike arbeidsoppgaver i tradisjonelle og nye former for reindrift som utføres individuelt og sammen med andre
- gjøre rede for ulike arbeidsoppgaver knyttet til enkeltrein og reinflokker og beskrive hvordan oppgavene kan utføres på en trygg måte og i samsvar med gjeldende lover og regler
- gjenkjenne og beskrive rein på grunnlag av tradisjonelle metoder og fagterminologi
- beskrive slakteprosessen og kunne ta vare på kjøtt og biprodukter av rein
- forberede og utføre arbeidsoppgaver ved utnyttelse av øvrige naturressurser i produksjons- og driftsøyemed
- beskrive og identifisere egenskaper for gjeterhunder og gjøre rede for foring, stell og dressur av gjeterhund
- bruke og vedlikeholde vanlige tekniske hjelpemidler på en trygg måte og i samsvar med gjeldende lover og regler
- velge ut egnede steder for og beskrive utforming av gjerder og anlegg for reindrift
- beskrive roller og oppgaver til og relasjoner mellom individer, familier, slekter og siidaer i tradisjonelle reindriftssamfunn og gi eksempler på tradisjoner og skikker knyttet til de ulike enhetene og relasjoner mellom disse
- gi eksempler på og vurdere nye former for organisering av arbeidsoppgaver knyttet til rein og reindrift
- beskrive reindrift som lærings- og aktivitetsarena for personer med ulik alder og posisjon i reindriften

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- identifisere beiteplanter for rein og vurdere hvilken betydning ulike grupper av planter har gjennom ulike tider av året
- beskrive plantesamfunn og vekstforhold i ulike landskapstyper og vurdere beite- og trivselsforhold gjennom året
- identifisere andre vekster som kan være nyttige eller problematiske for rein og reindrift

- beskrive landskapstyper og landskap med samiske terminologi og på grunnlag av beskrivende ledd i samiske stedsnavn
- beskrive reinens anatomi, fysiologi og atferd i ulike aldersgrupper gjennom året
- beskrive endringer hos enkeltrein og reinflokk som følge av endringer i beitetilgang og flokkstruktur, og drøft aktuelle tiltak for å ivareta enkeltdyr og reinflokk under ulike forhold
- beskrive og vurdere ulike faktorer som avgjør om en rein er egnet som livdyr eller som slakt
- beskrive ulike former for flokkstruktur og vurdere de ulike formene for struktur under ulike driftsforhold og ut fra tradisjonelle og biologiske kunnskaper
- identifisere og beskrive vanlige parasitter hos rein og angi noen vanlige symptomer på parasittangrep, underernæring, sykdom og skade hos rein og angi aktuelle tiltak for å forebygge og redusere skader og lidelser
- identifisere og beskrive ulike rovdyr, deres atferd, hvilke skader de forårsaker og drøfte hvordan skader kan unngås
- gi eksempler på kultur- og bruksbetingede tradisjoner i forhold til dyr og landskap

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- beskrive og drøfte ulike økologiske, økonomiske og kulturelle faktorer som er avgjørende for en bærekraftig reindrift i et område
- beskrive ulike aktiviteter og forhold som påvirker beiter, rein og reindrifutsøver og drøfte ulike mulige tiltak for å redusere ulemper for reindriften
- innhente og registrere data for produksjon og drift og foreta enkle analyser av produktivitet og lønnsomhet på individ-, distrikts- og samfunnsnivå
- beskrive prinsipper og rutiner for regnskap knyttet til reindrift og reindriftsrelatert virksomhet
- utføre enkle analyser for produktivitet og lønnsomhet for kombinasjonsnæringer og annen verdiskapning knyttet til reindrift
- beskrive en forretningsidé og sette opp en enkel forretningsplan for økt verdiskapning med utgangspunkt i reindriftsbasert produksjon og/eller andre tilgjengelige ressurser
- sette opp kalkyler og planer for investeringer i reindrift
- skissere arbeidsdeling for gjennomføring av oppgaver på ulike arenaer for samarbeid
- redegjøre for innhold i og prosessen ved utarbeidelse av lovpålagte planer i reindriften
- redegjøre for forvaltningsorganer for reindrift, sentrale lover og regler som regulerer utøvelse av reindrift og ha oversikt over bilaterale avtaler og internasjonale konvensjoner med relevans for samisk reindrift

Vurdering

De generelle bestemmelsene om vurdering er fastsatt i forskriften til opplæringsloven. Det gis avsluttende

vurdering med karakter i felles programfag:

Standpunktvurdering

Programfag	Ordning
Reindriftsbasert produksjon	Eleven skal ha standpunktkarakter i hvert av programfagene
Reinen og dens naturmiljø	
Økonomi og ressursforvaltning	

Eksamen for elever

Programfag	Ordning
Reindriftsbasert produksjon	Eleven skal opp til en tverrfaglig praktisk eksamen hvor de felles programfagene inngår Eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt
Reinen og dens naturmiljø	
Økonomi og ressursforvaltning	

Eksamen for privatister

Programfag	Ordning
Reindriftsbasert produksjon	Privatisten skal opp til en skriftlig eksamen i hvert av programfagene. I tillegg skal privatisten opp til en tverrfaglig praktisk eksamen hvor de felles programfagene inngår. Eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt
Reinen og dens naturmiljø	
Økonomi og ressursforvaltning	